

Павло Апостол (1860)
Руданський Степан Васильович

Україно-Україно,
Що ти за то дала,
Що старого Апостола
Гетьманом обрала?²
Україно-Україно,
Що ти заплатила,
Що до себе та Петрика³
Ти так прихилила?
Україно-Україно, ;
Що то з москалями,
Що посланці повертають
До тебе з дарами?⁴
І за ними Лизогуб наш,
Чарниш, Жураковський?
І чим же так прихилився
До них цар московський?
Не питайте, добрі люди,
Каже Україна:
Колись була в Московщині
Тяжкая година.
Колись була в Московщині
Тяжкая година:
Петро судив царевича,⁵
Судив свогосина.
І просився син Петровий,
А Петриків тато,
І було там сенаторів
Багато-багато;
Але жоден не подумав
За нього обстати,
Не смів жоден проти кари
Голосу подати.
Їдна тільки Україна
За нього обстала,
Їдна тільки Україна
Голос свій подала.
І був гетьман в Петрополі,
Як Петрик вінчався,⁶
І до гетьмана старого
Петрик обізвався:
«Спасибі вам, добрі люди,
Що ви серце мали,

Що ви в кровлі мого батька
Рук не покаляли.
За то тепер і гетьмана
Я вам позволяю,
За то тепер і права вам
Давні повертаю!
І чого лиш буде треба,
Просіть, добрі люди,
Усе для вас я учиню,
Усе для вас буде!»
І подякував Апостол,
Назад повертає
Та й до царя, до Петрика,
Послів посилає.
Посилає до Петрика,
Просить милость мати:
Позволити поспільную
Старшину обрати.

Не перечить добрий Петрик,
Зараз позволяє.
Не чекає і Апостол,
Зараз обирає.
І Лизогуб став обозним
І зараз до діла;
У судці пішов Кандиба⁷
І сотник Забіла⁸,
В писарі пішов Турновський,⁹
Панич чи попович,
В осаули пан Лисенко¹⁰
І пан Мануйлович;
У поспільнії хорунжі —
Горленко-бунчужний,¹¹
А в поспільнії бунчужні
Борозна¹² недужний.
І підняв на ноги гетьман
Слабу Україну
І ще чогось до Петрика
Іде в Московщину.
Аж там Петрик помирає,¹³
Ганна наступає,¹⁴
Вона ж уже Україну
Не так пригортає.
Вона тільки Апостола
В очі пригортає,¹⁵
А за очі тридцять тисяч
Людей вимагає.¹⁶
І піднялось тридцять тисяч
З полковником Танським,¹⁷
Пішли, бідні, з України
В степи бусурманські.

І піднялось тридцять тисяч,
Та усі чубаті,
Пішли в стеги бусурманські
Вали висипати.
І піднялось тридцять тисяч
Ще до сходу сонця,
Висипають вал від Дону
До самого Донця.
На другий рік тридцять тисяч
Свіжих посилає,
А торішніх тридцять тисяч
Назад повертає.
На третій рік із Польщею
Бійка розпочалась,¹⁸
Щоб від естів і від курів
Польща відцуралась;¹⁹
Бо любовник Ганнин Бірон²⁰
Став її просити,
Щоби його у тих Курах
Князем ізробити.
І почалась тая бійка,
Військо знемагає...
.Тоді гетьман запорожцям
Стиха промовляє:
«Покидайте, — каже, — хлопці,
Турецькі границі²¹,
Та давнього собі місця;
Просіть у цариці...»
І просяться у цариці,
Цариця приймає
І булаву, бунчук, пернач,
Хоруг посилає.
І каже їм, запорожцям,
На вражую кару,
Заселити два Кодаки²²
І річку Самару.²³
А тим часом в Білій Церкві
Каже присягнути
Та у Польшу з отаманом
На час завернути.
І пігнались запорожці
З Білецьким Іваном,²⁴
Здибалися з Лизогубом
Та із Галаганом;
Здибалися, полетіли,
Назад поглядають —
Аж там уже Апостола
Козаки ховають.²⁵
Аж там уже Апостола
Козаки ховають,
Аж там уже і укази

З Москви посилають,
Лизогуба півгетьманом
Тільки обирають...²⁶
Лизогуба півгетьманом
Тільки обирають,
А другого півгетьмана
З Москви посилають.

10 юня

---

¹ Апостол Павло — під цим іменем відомі два визначних діячі країнської козацької старшини кінця XVII — початку XVIII ст., миргородські полковники, батько та син гетьмана Д. Апостола, якому, власне, й присвячено поему С. Руданського і якого в поемі помилково названо Павлом.

² Що старого Апостола Гетьманом обрала... — Д. Апостола обрано гетьманом Лівобережної України в 73-річному віці, у вересня 1727 р. Влада його була обмежена.

³ Петрик — Петро II Олексійович (1715 — 1730) — російський імператор (1727 — 1730), онук Петра I, син страченого ним царевича Олексія.

⁴ ... Що посланці повертають До тебе з дарами... — У грудні 1727 р. делегація української козацької старшини у складі ніжинського полкового судді Михайла Забіли, гадяцького полкового судді Мартина Стишевського, прилуцького сотника Григорія Стороженка та переяславського осавула Луки Васильєва їздила до Петербурга з подякою за скасування Малоросійської колегії і відновлення гетьманства. Петро II прихильно прийняв делегацію, обдарував її членів подарунками і разом з ними відпустив з Петербурга І. Черниша, В. Жураковського та Я. Лизогуба, яким було заборонено жити на Україні.

⁵ Петро судив царевича... — Суд над царевичем Олексієм відбувся 1718 р. На суді були присутні гетьман І. Скоропадський і козацька старшина (генеральний бунчужний Я. Лизогуб, полковники П. Полуботок (чернігівський), А. Маркович (лубенський), М. Милорадович (гадяцький)).

⁶ І був гетьман в Петрополі, Як Петрик вінчався... — Гетьман Д. Апостол був присутнім на коронуванні Петра II у 1728 р. разом з козацькою старшиною, полковниками, бунчужними товаришами і таємним радником Ф. Наумовим.

⁷ Кандиба Андрій — генеральний суддя.

⁸ Забіла Михайло — ніжинський полковий, згодом генеральний суддя.

⁹ Турновський — генеральний писар.

¹⁰ Лисенко Федір — генеральний осавул.

¹¹ Горленко Яким — генеральний хорунжий.

¹² Борозна Іван — генеральний бунчужний.

¹³ Аж там Петрик помирає... — Петро II помер 30 січня.

- ¹⁴ Ганна наступає... — Після смерті Петра II російською імператрицею 9 травня 1730 р. стала небога Петра I, донька царя Івана Олексійовича Анна Іванівна (1693 — 1740), курляндська княгиня.
- ¹⁵ Вона тільки Апостола || В очі пригортає... — Імператриця Анна Іванівна нагородила Д. Апостола орденом святого Олександра Невського, зробила його сина Петра лубенським полковником.
- ¹⁶ ...А за очі тридцять тисяч||Людей вимага є. — 1731 р. з ініціативи головнокомандуючого російською армією графа Мініха почалося спорудження оборонних валів і фортець від Дніпра до Дінця для забезпечення південних кордонів Російської імперії від татарських наскоків. До цих робіт залучалися українські козаки і селяни.
- ¹⁷ Танський Антін — київський полковник.
- ¹⁸ Натретій рік ізПольщею||Бійка розпочалась... — Після смерті короля Августа II Сильного (1670 — 1733), союзника Петра I у Північній війні (1700 — 1721), в Польщі почалась боротьба за владу між його сином Августом III і ставлеником Швеції Станіславом Лещинським. На прохання Августа III російський уряд надав Польщі військову допомогу. В складі російського війська брало участь 20 000 українських козаків під проводом Я. Лизогуба та прилуцького полковника Г. І. Галагана (? — 1748).
- ¹⁹ ...Щоб від естів і від курів//Польща відцуралась... — Йдеться про Курляндське герцогство, створене 1562 р. з столицею в місті Мітаві (нині — Єлгава), яке перебувало у феодалній залежності від польського короля. З початку XVIII ст. почало підпадати під вплив Росії і 1795 р. було остаточно приєднане до Російської імперії.
- ²⁰ Бірон Е. (1690 — 1772) — фаворит Анни Іванівни, згодом старший підкоморій і правитель державних справ; 1737 р. обраний герцогом Курляндії.
- ²¹ ...Покидайте, — каже, — хлопці, || Турецькі границі... — Після зруйнування 25 травня 1709 р. Старої (Чортомлицької) Січі царськими військами частина запорожців перейшла на підвладну Кримському ханству територію і в пониззях Дніпра заснувала в Олешках (нині Цюрупинськ, Херсонської області) Олешківську Січ. Тут для життя запорожців склалися тяжкі умовч, і 1714 р. козаки звернулися до царського уряду з проханням дозволити їм повернутися на батьківщину. Але царський уряд відмовив козакам. Незважаючи на відмову, козаки самовільно групами і поодинці поверталися на Україну. Прагнучи зміцнити південні кордони Росії в зв'язку з небезпекою татаро-турецьких нападів, царський уряд з ініціативи Д. Апостола 1734 р. дозволив їм повернутися до Росії, на Запоріжжя, де в березні 1734 р. за три-п'ять кілометрів від Старої, Чортомлицької, Січі (біля теперішнього села Покровського, Нікопольського району, Дніпропетровської області) вони заснували Нову Січ (1734 — 1775).
- ²² Два Кодаки — тобто Старий Кодак (нині Старі Кодаки, село Дніпропетровського району, Дніпропетровської області) і Новий Кодак (Кодак, Кодаки), фортеця на правому березі Дніпра проти Кодацького порогу, в кінці XVIII ст. перейменована в село Старі Кайдаки. Тепер входить в межі міста Дніпропетровська.
- ²³ Самара — ліва притока Дніпра поблизу Дніпропетровська.
- ²⁴ Білецький (Білицький) Іван — кошовий отаман Олешківської Січі.
- ²⁵ ...А ж там уже Апостола || Козаки ховають. — Д. Апостол помер 28 січня 1734 р. від

апоплексії. Похований у Великих Сорочинцях, Миргородського району. Полтавської області у Покровській церкві, збудованій за його наказом 1732 р.

²⁶ ...Лизогуба півгетьманом Тільки обирають...— Після смерті Д. Апостола указом імператриці Анни Іванівни на Україні було встановлено тимчасовий уряд (Правління гетьманського уряду), який складався з призначених царським урядом російських чиновників та української козацької старшини (росіяни — князі Олексій Шаховської та Андрій Баратинський, полковник Василь Гур'єв і запасний полковник Іван Синявій; українці — генеральний обозний Я. Лизогуб, генеральний суддя М. Забіла, підскарбій А. Маркович і запасний осавул Ф. Лисенко).

Постійна адреса: http://ukrlit.org/rudanskyi_stepan_vasyliovych/pavlo_apostol